

Sygn. akt I ACa 223/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 kwietnia 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Hanna Nowicka de Poraj
Sędziowie:	SSA Jerzy Bess (spr.) SSA Sławomir Jamróg
Protokolant:	st.sekr.sądowy Beata Lech

po rozpoznaniu w dniu 15 kwietnia 2014 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa J. G.

przeciwko A. G.

o rozwód

na skutek apelacji obu stron

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 19 lipca 2013 r. sygn. akt XI C 3141/09

1. **zmienia zaskarżony wyrok w punkcie II, co do uregulowania władzy rodzicielskiej względem M. G. (1) i w punkcie IV, co do obowiązku alimentacyjnego J. G. wobec M. G. (1) w ten sposób, że w tej części uchyla zaskarżony wyrok i w tym zakresie umarza postępowanie;**
2. **oddala obie apelacje;**
3. **znosi wzajemnie między stronami koszty postępowania apelacyjnego.**

Sygn. akt I ACa 223/14

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Krakowie zaskarżonym wyrokiem z dnia 19 lipca 2013 r. sygn. akt XI C 3141/09:

I. orzekł rozwód małżeństwa powoda J. G. i pozwanej A. G. – z winy obu stron;

II. wykonywanie władzy rodzicielskiej nad małoletnimi dziećmi stron M. G. (1) ur. (...), M. G. (2) ur. (...), M. G. (3) ur. (...) i E. G. ur. (...) powierzył matce dzieci A. G., a powodowi J. G. przyznał prawo do współdecydowania we wszystkich

istotnych sprawach dotyczących wychowania dzieci, jednocześnie ograniczając władzę rodzicielską powoda i pozwanej poprzez ustanowienie nadzoru kuratora sądowego, zobowiązując kuratora do składania sprawozdań ze sprawowanego nadzoru raz na kwartał;

III. uregulował kontakty powoda z małoletnimi dziećmi;

IV. zobowiązał obie strony do ponoszenia kosztów utrzymania i wychowania małoletnich dzieci stron i na tej podstawie zasądził od powoda tytułem alimentów na rzecz małoletnich M. G. (1) kwoty po 1.100 zł, M. G. (2) kwoty po 1.100 zł, M. G. (3) kwoty po 950 zł i E. G. kwoty po 950 zł miesięcznie, to jest łącznie na czworo małoletnich dzieci stron kwoty po 4.100 zł miesięcznie płatną poczynając od dnia prawomocności wyroku do dnia 10-go każdego następującego po sobie miesiąca z góry z ustawowymi odsetkami na wypadek zwłoki w płatności którejkolwiek z rat w terminie do rąk matki dzieci A. G., a pozwaną A. G. zobowiązuje do ponoszenia pozostałych kosztów utrzymania dzieci i osobistych starań o ich wychowanie;

V. w pozostałym zakresie żądania alimentacyjne pozwanej A. G. i powoda J. G. oddalił;

VI. orzekł o sposobie korzystania przez strony z domu położonego w K. przy ul. (...);

VII. oddalił wniosek pozwanej A. G. o eksmisję pozwanego J. G. z domu położonego w K. przy ul. (...);

VIII. - XI. orzekł o kosztach procesu.

Pozwana apelacją zaskarżyła niniejszy wyrok w części, to jest zakresie punktów I, II, IV, V, VI, VII, VIII, IX, X i XI. zarzucając:

1. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, polegający na uznaniu, że zachowanie pozwanej przyczyniło się do rozkładu pożycia małżeńskiego, w sytuacji gdy wnikliwa i prawidłowa ocena zebranego w sprawie materiału dowodowego winna skutkować uznaniem, że wyłączną winę za rozkład pożycia małżeńskiego ponosi J. G., który od 2002 r. zaprzestał pomocy w prowadzeniu domu oraz wychowaniu dzieci oraz zaczął stosować wobec żony przemoc fizyczną i psychiczną;

2. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, polegający na uznaniu, że konieczna jest ingerencja Sądu nad sprawowaniem przez pozwaną A. G. władzy rodzicielskiej poprzez jej ograniczenie polegające na ustanowieniu nadzoru kuratora sądowego, w sytuacji gdy sprawowana przez pozwaną, rzeczywista władza rodzicielska, nie spowodowała ujemnych skutków dla małoletnich dzieci stron, które są zadbane, osiągają ponadprzeciętne wyniki w nauce oraz nie sprawiają trudności wychowawczych;

3. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, polegający na zasądzeniu alimentów od J. G. począwszy od dnia prawomocności wyroku, w sytuacji gdy pozwana nigdy nie cofnęła swego roszczenia domagającego się zasądzenia alimentów od dnia wniesienia powództwa o alimenty, zwłaszcza w sytuacji gdy od marca 2013 r. powód zaprzestał całkowicie pokrywać koszty utrzymania dzieci;

4. błąd w ustaleniach przepisów prawa procesowego polegającą na rozstrzygnięciu w pkt VI wyroku o sposobie korzystania przez strony z domu położonego w K. przy ulicy (...) w sytuacji, gdy w myśl przepisu Sąd może orzekać o sposobie korzystania przez strony po rozwodzie jedynie ze wspólnego mieszkania, a w tym konkretnym przypadku przedmiotowy dom stanowi odrębną własność pozwanej, co zostało potwierdzone w wyroku Sądu Rejonowego dla Krakowa Podgórze w Krakowie I Wydział Cywilny z dnia 8 lipca 2013 roku wydanym w sprawie I Ns 1620/10/P;

5. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, polegający na uznaniu, że brak jest podstaw do orzeczenia eksmisji, w sytuacji gdy wnikliwa analiza zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego jednoznacznie wskazuje, że powód J. G. w przeszłości wielokrotnie naruszał w obecności dzieci nietykalność cielesną pozwanej, a w chwili obecnej od kilku lat nie zamieszkuje w przedmiotowym domu, gdyż mieszka i pracuje z zamiarem stałego pobytu poza granicami kraju, co uzasadnia roszczenie pozwanej do orzeczenia eksmisji.

Podnosząc powyższe zarzuty pozwana wniosła o zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez:

1. orzeczenie rozwodu z wyłącznej winy powoda J. G.,
2. powierzenie wykonywania władzy rodzicielskiej nad małoletnimi dziećmi stron A. G. bez nadzoru kuratora,
3. zasądzenia alimentów określonych w pkt IV zaskarżanego wyroku od dnia wniesienia powództwa o alimenty,
4. oddalenie wniosku powoda o orzeczenie o sposobie korzystania z domu mieszkalnego położonego w K. przy ul. (...),
5. orzeczenie eksmisji powoda z domu położonego w K. przy ulicy (...),
6. zasądzenie od powoda całości kosztów sądowych oraz zwrot na rzecz pozwanej poniesionych przez nią kosztów zastępstwa procesowego.

Powód apelacją zaskarżył niniejszy wyrok w części, a to w pkt IV dotyczącym alimentów zasądzonych od powoda na rzecz małoletniego M. G. (1) ponad kwotę 400 zł miesięcznie, małoletniej M. G. (2) ponad kwotę 400 zł miesięcznie, małoletniego M. G. (3) ponad kwotę 400 zł miesięcznie, małoletniej E. G. ponad kwotę 400 zł miesięcznie łącznie ponad kwotę 1.600 zł tytułem łącznie zasądzonych alimentów na rzecz małoletnich dzieci stron.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił:

1. sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego wskutek naruszenia przepisów postępowania, które miało wpływ na wynik sprawy, a to art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie oceny dowodów w sposób niewszechstronny i sprzeczny z zasadami doświadczenia życiowego i wskutek tego:

- nieuwzględnienie w sposób należyty przy ustalaniu wysokości alimentów na małoletnie dzieci stron aktualnej sytuacji materialnej pozwanego oraz osiągniętych przez niego w dniu wyrokowania zarobków, które uniemożliwiają wywiązywanie się z obowiązku alimentacyjnego w zasądzonej przez Sąd wysokości;

- przyjęcie, iż działanie powoda polegające na rezygnacji z pracy w spółce (...) SA, było zachowaniem skrajnie nierozsądnym, nie podyktowanym żadną ważną przyczyną, a tym samym spełniającym warunki z art. 136 k.r.o., w sytuacji gdy powód wskazał jednoznacznie, iż swoją decyzję motywował chęcią oraz koniecznością powrotu do K., celem wykonywania bezpośrednio władzy rodzicielskiej i opieki nad dziećmi, w sytuacji gdy 3 z 4 dzieci stron wykazywało bliższą więź emocjonalną z powodem, co w konsekwencji prowadzić winno do konkluzji, iż przedkładanie ponad osiągnięcie wysokich zarobków dobra niematerialnego jakim jest władza rodzicielska i osobiste kontakty z dziećmi nie powinno być kwalifikowane jako spełniające przesłanki z art. 136 k.r.o.;

- przyjęcie, iż łączna wysokość usprawiedliwionych kosztów utrzymania czwórki dzieci stron to kwota 5.700 zł miesięcznie, w sytuacji gdy Pozwana nie udowodniła za pomocą dokumentów, faktu oraz wysokości ponoszonych kosztów utrzymania małoletnich dzieci, a nadto zgodnie z zasadami doświadczenia życiowego, biorąc pod uwagę realia polskiego społeczeństwa, koszty te jawią się jako zawyżone;

2. a w konsekwencji zarzucił:

obrażę art. 135 § 1 k.r.o. przez nieadekwatne zbyt wysokie do rzeczywistych i usprawiedliwionych potrzeb małoletnich orzeczenie o wysokości świadczeń alimentacyjnych, przekraczające jednocześnie rzeczywiste aktualne możliwości zarobkowe powoda i faktycznie osiągnięte dochody.

W oparciu o powyższe zarzuty, wniósł o :

1. zmianę zaskarżonego wyroku w pkt IV poprzez obniżenie alimentów zasądzonych od powoda na rzecz każdego z dzieci do kwoty po 400 zł miesięcznie

2. zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa adwokackiego w postępowaniu odwoławczym, według norm przepisanych;

Każda ze stron wniosła o oddalenie apelacji strony przeciwnej.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Na wstępie należy wskazać, że Sąd Apelacyjny podziela ustalenia faktyczne Sądu I instancji oraz poczynione na ich podstawie rozważania prawne, uznając je za własne.

W przedmiotowej apelacji pozwana w sumie zarzuciła naruszenie przepisów postępowania art. 233 § 1 k.p.c., poprzez naruszenie obowiązku wszechstronnego rozważenia całości materiału dowodowego i dokonanie ustaleń faktycznych w sposób korzystny dla powoda a niekorzystnych dla pozwanej.

W pierwszej kolejności należy wskazać, iż w orzecznictwie Sądu Najwyższego podnosi się, iż „dla skuteczności zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. nie można poprzestać na stwierdzeniu, że dokonane ustalenia faktyczne są wadliwe, odnosząc się do stanu faktycznego, który w przekonaniu skarżącego odpowiada rzeczywistości. Niezbędne jest wskazanie przyczyn, które dyskwalifikują postępowanie sądu w zakresie ustaleń. Skarżący powinien zwłaszcza wskazać, jakie kryteria oceny zostały naruszone przez sąd przy analizie konkretnych dowodów, uznając brak ich wiarygodności i mocy dowodowej lub niesłuszne im taką moc przyznając” (zob. postanowienie SN z dnia 23 stycznia 2001 r., IV CKN 970/00, Lex nr 52753; wyrok SN z dnia 6 lipca 2005 r., III CK 3/05, Lex nr 180925). Ponadto Sąd Najwyższy wielokrotnie w swoim orzecznictwie wskazywał, że „jeżeli wnioski wyprowadzone przez sąd orzekający z zebranego materiału dowodowego są logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, ocena tego sądu nie narusza przepisu art. 233 § 1 k.p.c. i musi się ostać, choćby z materiału tego dawały się wysnuć również wnioski odmienne. Tylko wówczas, gdy brakuje logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami lub gdy wnioskowanie sądu wykracza poza schematy logiki formalnej albo, wbrew zasadom doświadczenia życiowego, nie uwzględnia jednoznacznych związków przyczynowo-skutkowych, przeprowadzona przez sąd orzekający ocena dowodów może być skutecznie podważona” (Zob. m.in. wyrok SN z 7.10.2005 r., IV CK 122/05, LEX nr 187124).

Należy zatem stwierdzić, iż skuteczne postawienie zarzutu naruszenia przez Sąd I instancji art. 233 § 1 k.p.c. wymaga nie polemiki, lecz wskazania, że Sąd ten uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego, to bowiem jedynie może być przeciwstawione uprawnieniu Sądu do dokonania swobodnej oceny dowodów. Nie jest natomiast wystarczające przekonanie strony o innej niż przyjął Sąd doniosłości (wadze) poszczególnych dowodów, ich odmiennej ocenie, niż ocena sądu pierwszej instancji.

W ocenie Sądu Apelacyjnego zarzuty pozwanej nie mają żadnego merytorycznego uzasadnienia, a jedynie charakter polemiki z oceną dokonaną przez Sąd I instancji. Sąd Okręgowy dokonał bowiem wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego zebranego w sprawie i właściwie go ocenił wydając zasadne rozstrzygnięcie na gruncie stanu faktycznego niniejszej sprawy w przedmiocie rozwiązania małżeństwa przez rozwód z winy obojga małżonków.

Należy też wyjaśnić, że ustawodawca nie wprowadził możliwości „stosunkowego” rozdzielenia winy. Sąd Najwyższy zgodnie przyjmuje, iż dla przypisania w wyroku rozwodowym winy małżonkom nie ma znaczenia okoliczność, który z małżonków ponosi winę „większą”, a który „mniejszą” (zob. wyrok SN z dnia 24 maja 2005 r., V CK 646/04, LEX nr 180827). Jak podkreślił SN w wyroku z dnia 26 stycznia 1999 r., III CKN 128/98, LEX nr 738105: „Podstawą przyjęcia winy małżonka jest ustalenie, że jego zachowanie przyczyniło się do powstania lub pogłębienia rozkładu, obojętne natomiast ze stanowiska oceny winy jest to, który z małżonków przyczynił się w większym lub mniejszym stopniu. Ocena stopnia winy może znaleźć wyraz w uzasadnieniu wyroku”.

Odnosząc się do zarzutu braku podstaw do ograniczenia władzy rodzicielskiej pozwanej, skarżąca wydaje się nie zauważać, że ustalenia i wnioski w tym zakresie zostały podjęte w wyniku przeprowadzenia dowodu z opinii Rodzinnego Ośrodka Diagnostyczno –Konsultacyjnego. Co do zasady skarżąca dowodu tego nie kwestionuje. Niezależnie od tego należy podkreślić, że zgodnie z art. 278 § 1 k.p.c. w wypadkach wymagających wiadomości

specjalnych sąd może wezwać jednego lub kilku biegłych w celu zasięgnięcia ich opinii. RODK jest specjalistyczną instytucją wydającą jak biegły opinię na zlecenie sądu. Dowód z opinii biegłego podlega, jak podkreśla się w doktrynie i orzecznictwie, ocenie sądu (art. 233 § 1 k.p.c.) na podstawie kryteriów zgodności z zasadami logiki, doświadczenia życiowego i wiedzy powszechnej, poziomu wiedzy biegłego, podstaw teoretycznych opinii, a także sposobu motywowania oraz stopnia skuteczności wyrażonych w niej wniosków, bez wkraczania jednakże w sferę wiedzy specjalistycznej. Konstruktywnej krytyki tej opinii skarżąca jednak nie przedstawiła.

Brak jest również podstaw do uwzględnienia wniosku skarżącej o zasądzenie alimentów od dnia wniesienia powództwa o alimenty, albowiem zgodnie z art. 58 § 1 k.r.o Sąd w sprawie o rozwód orzeka o alimentach co do świadczeń za okres od daty prawomocności wyroku rozwodowego, co trafnie przyjął i orzekł Sąd I instancji. Przykładowo taki sam pogląd prawny wyrażony został w wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 17 grudnia 2009 r., I ACa 906/09 LEX nr 628230: Zasądzone w wyroku alimenty na rzecz małoletnich dzieci odnoszą skutek na okres przypadający po rozwodzie.

Natomiast zgodnie z art. 445 § 1 k.p.c.: „W czasie trwania procesu o rozwód lub o separację nie może być wszczęta odrębna sprawa o zaspokojenie potrzeb rodziny i o alimenty pomiędzy małżonkami albo pomiędzy nimi a ich wspólnymi małoletnimi dziećmi co do świadczeń za okres od wytoczenia powództwa o rozwód lub o separację. Pozew lub wniosek o zabezpieczenie w takiej sprawie sąd przekazuje sądowi, w którym toczy się sprawa o rozwód lub o separację, w celu rozstrzygnięcia według przepisów o postępowaniu zabezpieczającym.” Tak więc ocena trafności zarzutów skarżącej co do ustaleń Sądu I instancji w przedmiocie ewentualnego cofnięcia przez nią żądania zasądzenia alimentów za okres od daty prawomocności zaskarżonego wyroku w sprawie o rozwód, w ramach apelacji od tego wyroku, jest w istocie bezprzedmiotowa.

Bezzasadny jest również zarzut skarżącej dotyczący braku podstaw do uregulowania sposobu korzystania z mieszkania w domu położonym w K. przy ul. (...), albowiem nie jest to wspólne mieszkanie, gdyż w tym konkretnym przypadku przedmiotowy dom stanowi odrębną własność pozwanej.

Zgodnie z m.in. z poglądem prawnym wyrażonym w uchwale SN 1978.01.13. III CZP 30/77 OSNC 1978/3/39 - Wytyczne wymiaru sprawiedliwości i praktyki sądowej w zakresie orzekania w wyroku rozwodowym o wspólnym mieszkaniu, zajmowanym przez małżonków, oraz o podziale majątku wspólnego (art. 58 § 2, 3 i 4 k.r.o.): Przedmiot rozstrzygnięcia, którym - w myśl art. 58 § 2 k.r.o. - jest wspólne mieszkanie zajmowane przez rozwodzących się małżonków, wymaga zróżnicowania:

1. Rozstrzygnięcie o sposobie korzystania ze wspólnego mieszkania przez czas wspólnego w nim zamieszkiwania rozwiedzionych małżonków (art. 58 § 2, zdanie pierwsze k.r.o.) obejmuje w zasadzie każde mieszkanie, zajmowane przez nich, tzn. mieszkanie znajdujące się faktycznie w ich dyspozycji niezależnie od posiadanego tytułu prawnego.

Trafnie też Sąd I instancji oddalił wniosek skarżącej o eksmisję powoda z tego mieszkania przytaczając przesłanki określone w art. 58 § 2 k.r.o., zgodnie z którym w wypadkach wyjątkowych, gdy jeden z małżonków swym rażąco nagannym postępowaniem uniemożliwia wspólne zamieszkiwanie, sąd może nakazać jego eksmisję na żądanie drugiego małżonka. W tym zakresie Sąd Okręgowy stwierdził, że w chwili orzekania nie zachodził taki wyjątkowy wypadek, który uzasadniałby żądanie eksmisji powoda. Awantury pomiędzy stronami, które miały miejsce do sierpnia 2012 r., miały charakter wzajemny. Miały miejsce też interwencje policji w domu stron, ale podkreślić należy, że w ich wyniku nie zostało wszczęte żadne postępowanie karne przeciwko powodowi. Od sierpnia 2012 r. powód natomiast przez większą część roku przebywa poza Polską, pracując w Wielkiej Brytanii. W związku z tym nie można stwierdzić, aby powód w dacie orzekania zachowywał się w sposób, który uzasadniałby jego eksmisję z domu zajmowanego przez strony.

Tą ocenę Sąd Apelacyjny również podziela.

Dlatego też brak było podstaw do uwzględnienia apelacji pozwanej.

Brak jest też podstaw do uwzględnienia apelacji powoda, także z przyczyn wskazanych w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. W tym zakresie prawidłowa była zarówno ocena stanu faktycznego, jaki dokonana ocena prawna i zarzut naruszenia art. 135 k.r.o., czy też 136 k.r.o. okazał się bezzasadny. Należy przy okazji dodać, że postanowieniem z dnia 3 października 2013 r. Sąd Okręgowy w niniejszej sprawie prawomocnie orzekł o obowiązku alimentacyjnym powoda względem dzieci stron za okres od dnia 1 sierpnia 2013 r. w wysokości jak w zaskarżonym wyroku, albowiem zażalenie powoda na to postanowienie zostało odrzucone postanowieniem Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 2 stycznia 2014 r. sygn. akt XI C 3141/09.

Dlatego też Sąd Apelacyjny orzekł jak w pkt 2 sentencji na mocy art. 385 k.p.c.

Konsekwencją tego było rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zawarte w pkt 3 sentencji oparte na normie art. 100 k.p.c.

Natomiast wobec faktu, że po wydaniu w sprawie zaskarżonego wyroku jedno z dzieci stron, to jest stron M. G. (1) ur. (...) uzyskał pełnoletność, należało orzec jak w pkt 1 sentencji. Zgodnie z art. 58 § 1 k.r.o. w wyroku orzekającym rozwód sąd rozstrzyga o władzy rodzicielskiej nad wspólnym małoletnim dzieckiem obojga małżonków i o kontaktach rodziców z dzieckiem oraz orzeka, w jakiej wysokości każdy z małżonków jest obowiązany do ponoszenia kosztów utrzymania i wychowania dziecka, a wyrok w sprawie o rozwód wywołuje skutek na przyszłość. Ponadto zgodnie z art. 316 § 1 k.p.c. po zamknięciu rozprawy sąd wydaje wyrok, biorąc za podstawę stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy. Wydanie na mocy art. 58 § 1 k.r.o. rozstrzygnięcia w wyroku w sprawie o rozwód względem pełnoletniego dziecka stron o władzy rodzicielskiej i o kontaktach z dzieckiem jest bezprzedmiotowe, a więc zbędne, a odnośnie wysokości w jakiej każdy z małżonków jest obowiązany do ponoszenia kosztów utrzymania i wychowania dziecka jest niedopuszczalne, w rozumieniu art. 355 § 1 k.p.c.

Zatem jeśli po wydaniu wyroku w sprawie o rozwód dziecko stron uzyska pełnoletność, to w wyniku zaskarżenia tego wyroku w części dotyczącej władzy rodzicielskiej, kontaktów z dzieckiem lub alimentów od rozwodzających się rodziców na rzecz dziecka, Sąd Apelacyjny powinien na mocy art. 386 § 3 k.p.c. w tej części uchylić wyrok i umorzyć postępowania w sprawie.